

iPB

Indicadors | Progrés | Benestar

Indicadors Benestar
Gabinet d'Estudis Econòmics

Cambra de Comerç de Barcelona

IPB

Indicadors de Progrés i Benestar

PIB

Educació

Innovació

Salut

Serveis
públics

Consum
privat

Energia i
contaminació

Desigualtat
i pobresa

Equitat
generacional
i de gènere

Equitat
en la
distribució

Eficiència
en la
producció

Equitat
+
Eficiència
=
Resiliència

PROGRÉS

BENESTAR

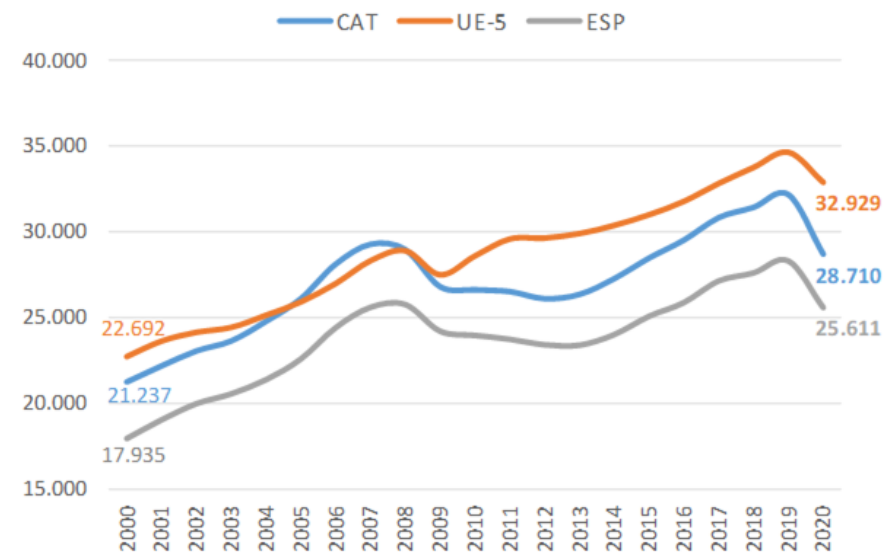
SOSTENIBILITAT

QUALITAT DEL CREIXEMENT

Progrés econòmic: PIB

PIB per càpita (€ corrents PPA) CAT/ UE-5

PIB per càpita. Euros corrents, PPA. Anual

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat, INE i Eurostat

CAT: Catalunya,
 ESP: Espanya
 UE-5: Alemanya, França, Itàlia, Bèlgica i Països Baixos
 PPA: Paritat de Poder Adquisitiu

Per anar més enllà del PIB cal començar amb el PIB...

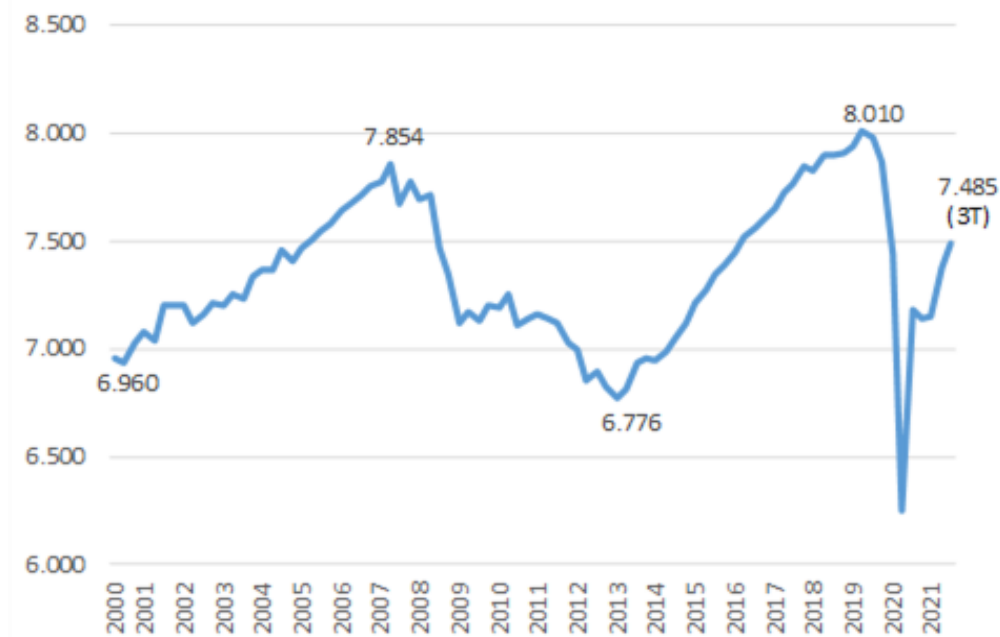
...observem que CAT no tendeix a convergir en **PIB per càpita** en Paritat de Poder Adquisitiu (PPA) amb la UE-5 a llarg termini (CAT/UE-5 2000 = 93,6%; 2019 = 92,8%)

→ **CAT no mostra progrés econòmic en termes relatius quan es compara amb el nucli europeu.**

Progrés econòmic: PIB

PIB per càpita (€ 2015) CAT

PIB per càpita. Euros constants 2015. Trim. Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat

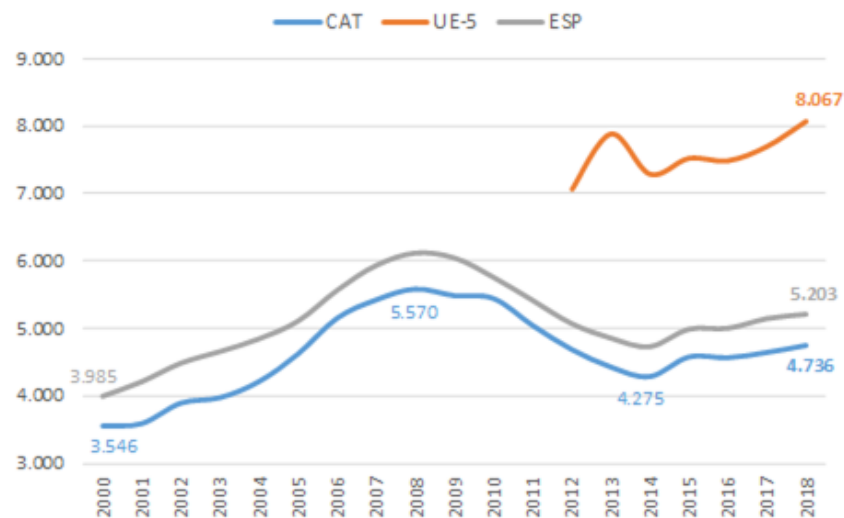
Sí, hi hagut un cert progrés econòmic (moderat) en termes absoluts (Δ PIB/habitant a CAT de 2000 a 2019 = 15,1% acumulat o 0,8% mitjà anual), amb fortes oscil·lacions a l'alça i a la baixa. (La forta caiguda durant la pandèmia hauria de ser transitòria).

→ **S'ha traduït aquest progrés econòmic en benestar? És el progrés econòmic expressat pel PIB un bon indicador de progrés social i humà?**

Progrés social: Educació

Despesa pública en educació (€ corrents PPA)

Despesa pública per estudiant. Euros corrents, PPA. Anual

Font: Elaboració pròpia a partir del Ministeri d'Educació, el Departament d'Ensenyament i Eurostat

Despesa pública per estudiant: despesa en centres públics i concertats per estudiant matriculat en tots els nivells educatius.

PPA: Paritat de Poder Adquisitiu

El **progrés humà i social** en sentit més ampli està associat, entre altres factors, amb l'**educació**.

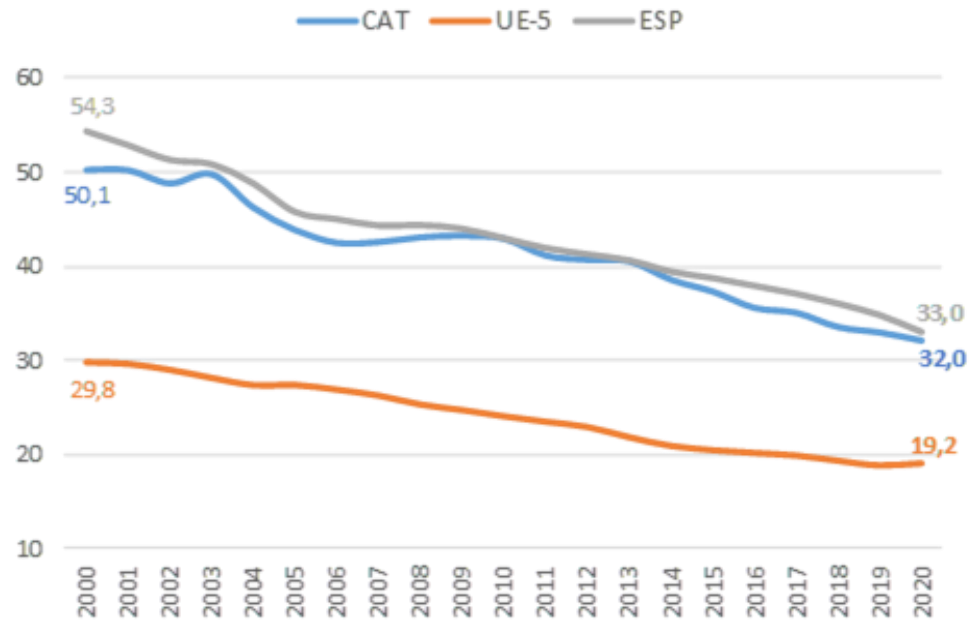
La despesa pública en educació a CAT es va reduir un 30% entre 2008 i 2014 i la **distància amb la UE-5 és elevada i creixent** (CAT/UE-5 2018 = 58,7%).

→ **Qüestió de prioritats o problema de finançament?**

Progrés social: Educació

Pes dels actius poc qualificats en la força de treball (%) CAT/UE-5

Actius de baixa qualificació. En % total actius. Anual

Font: Elaboració pròpia a partir d'Eurostat

Actius de baixa qualificació: persones que treballen o busquen feina amb estudis fins a l'ESO.

El **progrés social** contribueix a determinar el progrés econòmic.

L'elevat pes dels **actius poc qualificats** en comparació amb la UE-5 ajuda a explicar la manca de convergència en PIB per habitant.

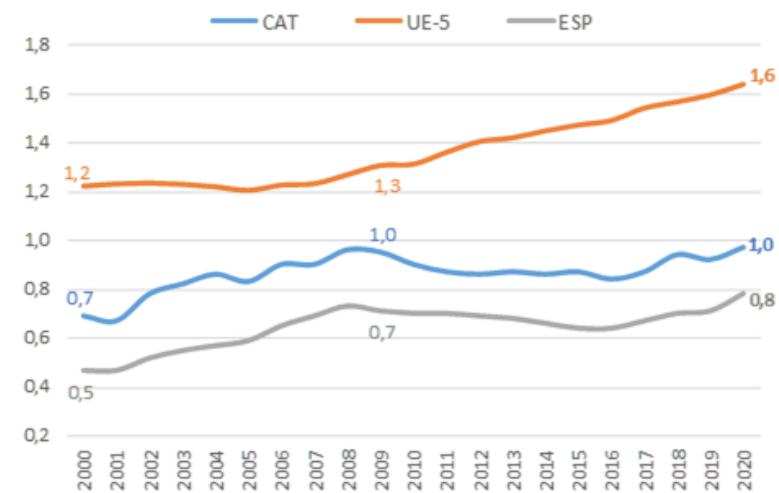
→ Però, la distància s'ha reduït de 20 a 13 punts percentuals els últims 20 anys, posant de manifest un **progrés continuat en el grau de qualificació de la població treballadora.**

Progrés tecnològic: Innovació

Despesa en R+D (%PIB) CAT/UE-5

Un segon determinant del progrés econòmic –i de la qualitat del creixement en sentit ampli– és el **progrés tecnològic**. Des de la crisi de 2009 el % R+D/PIB a CAT s'ha estancat en l'àmbit empresarial i ha disminuït lleugerament en el sector públic, mentre que a la UE-5 destaca l'increment sostingut del % R+D/PIB en el sector privat. → **No hi hagut progrés ni convergència en capacitat per generar tecnologia.**

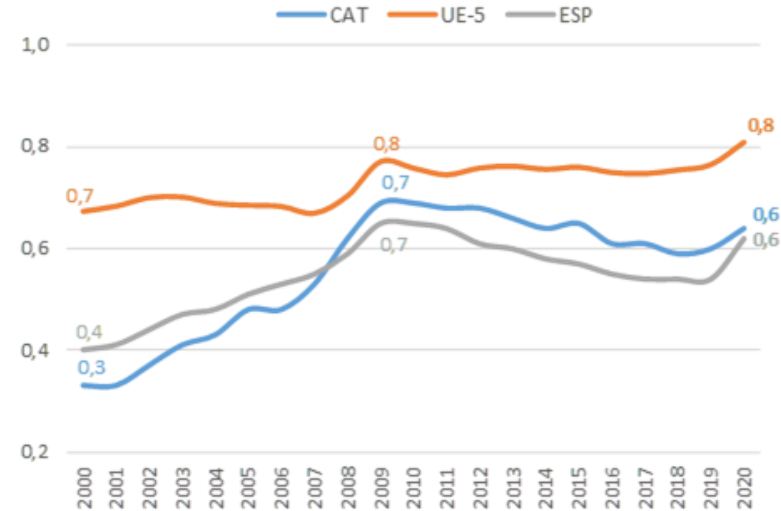
Despesa en R+D. Empreses. En % del PIB. Anual

Font: Elaboració pròpia a partir d'Eurostat i l'INE (2019)

Despesa R+D de les AA.PP i universitats: inclou la despesa en R+D de les universitats públiques i privades.

Despesa en R+D. AA.PP. i universitats. En % del PIB. Anual

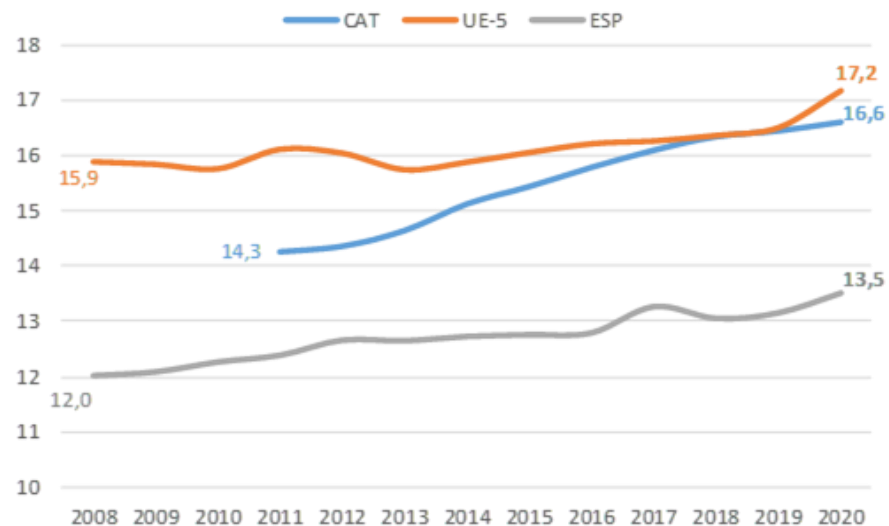

Font: Elaboració pròpia a partir d'Eurostat i l'INE (2019)

Progrés tecnològic: Innovació

Ocupació en activitats intensives en tecnologia i coneixement (%) CAT/UE-5

Ocupació intensiva en coneixement i tecnologia. % total. Anual

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Observatori de Treball i Eurostat

Ocupació intensiva en coneixement i tecnologia: ocupació en sectors industrials de contingut tecnològic alt i mitjà-alt (productes farmacèutics i electrònics, indústria química, fabricació de maquinària i vehicles de motor) i serveis intensius en coneixement (TIC, recerca científica, jurídics, de consultoria i publicitat).

*CAT: la dada per a Catalunya correspon a l'evolució de les afiliacions en els sectors intensius en coneixement i tecnologia.

L'absorció de tecnologia de l'exterior és una altra forma de progrés tecnològic.

Per aquesta via les **activitats intensives en coneixement i tecnologia** han guanyat pes a CAT (2011=14,3%; 2020=16,6%), en línia amb UE-5 (17,2%).

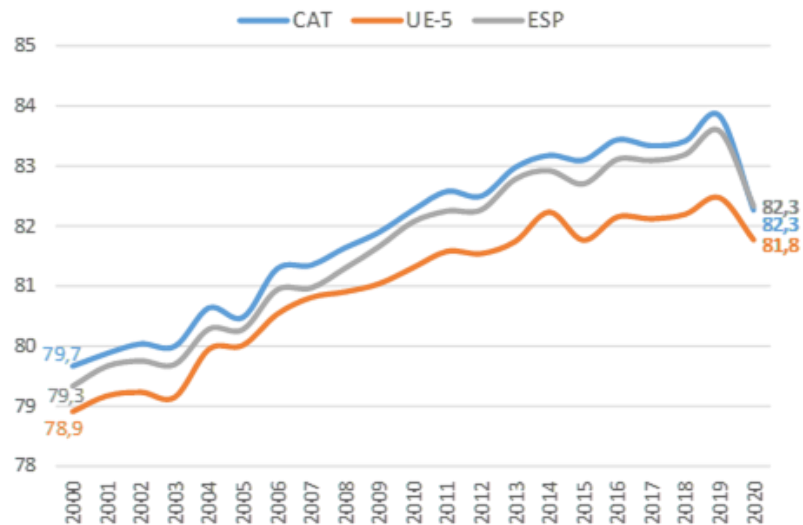
→ **Sí, hi hagut progrés tecnològic, però exogen (per difusió) més que endogen (per generació).**

Benestar físic: Salut

Esperança de vida (anys) i despesa de salut (€ corrents PPA) CAT / UE-5

Per tenir sentit, el progrés s'ha de traduir en **benestar efectiu** per a les persones. La forma de benestar més fonamental és la **física**, associada a l'**estat de salut** → la **major esperança de vida a CAT apunta en la bona direcció, però la despesa en salut per habitant, tot i ser creixent, és un 40% inferior a la UE-5.**

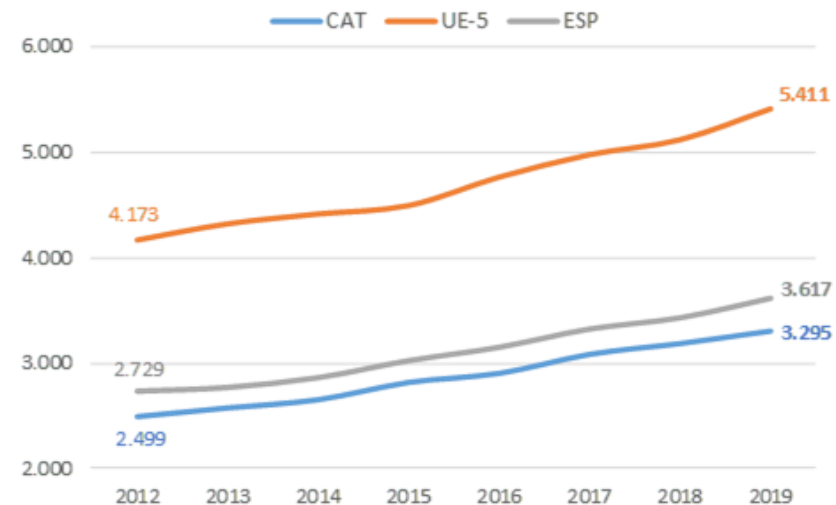
Esperança de vida. Anys. Anual

Font: Elaboració pròpia a partir d'INE i Eurostat

Esperança de vida: esperança de vida en néixer a CAT i ESP i amb menys d'1 any a la UE-5.

Despesa en salut pública i privada per càpita. PPA, dòlars. Anual

Font: Elaboració pròpia a partir de CatSalut i OCDE

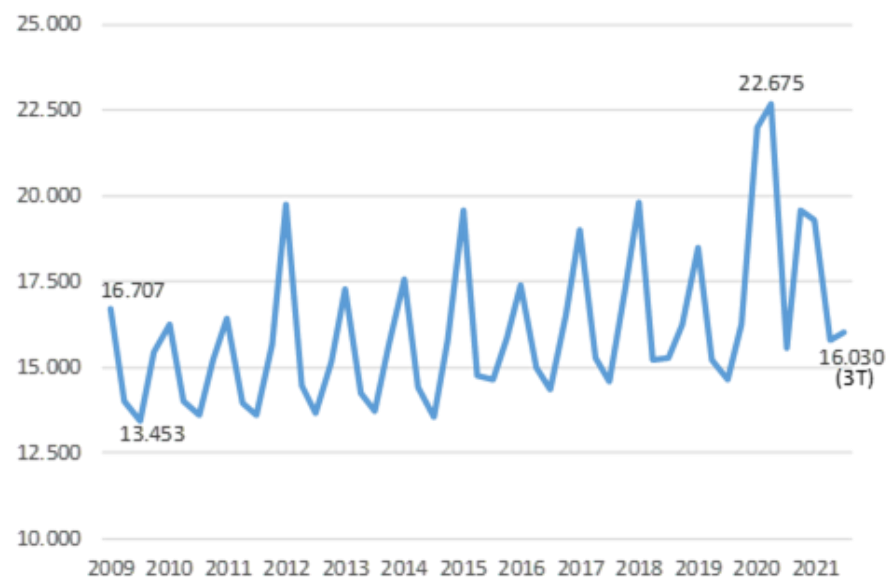
La despesa sanitària pública a Catalunya la componen: Generalitat de Catalunya, corporacions locals, mutualitats públiques de l'Estat, SS i Administració de l'Estat.

La despesa sanitària privada a Catalunya s'estima a partir de: pagament directe de les llars; despesa en assegurances lligades a la salut; despesa de les IPSFL, i despesa en formació bruta de capital.

Benestar físic: Salut

Mortalitat (defuncions) CAT

Total defuncions. Trimestral. Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Idescat (fins al 2020) i Generalitat de Catalunya (2021)

Any 2021: Avanç.

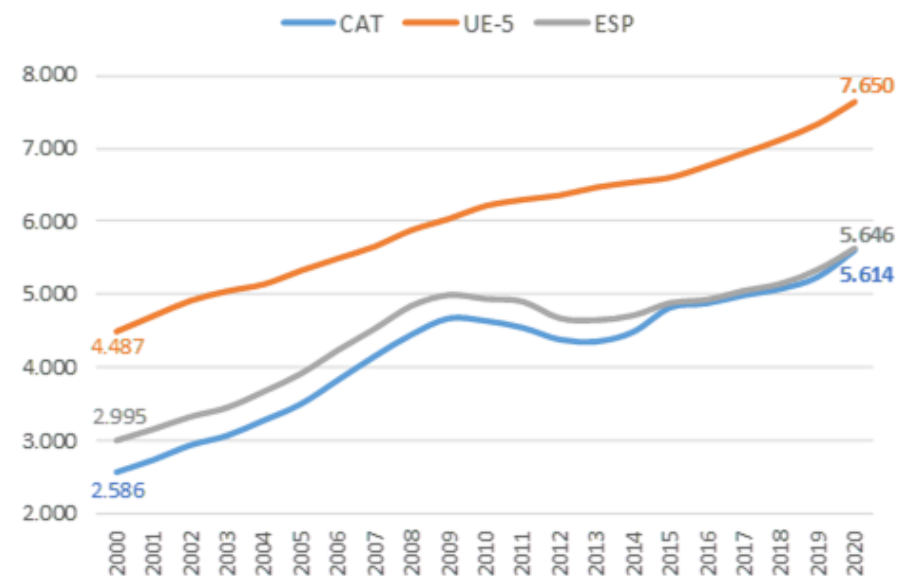
Juntament amb l'esperança de vida, la **taxa de mortalitat** també mostra una tendència secular ascendent associada amb l'**envelliment** de la població.

→ **El baix nivell de la despesa sanitària, si no es corregeix, tensa en excés el sistema de salut català** durant episodis singulars com la pandèmia i també a llarg termini –per fer front a les conseqüències de l'envelliment progressiu.

Benestar social: Serveis públics

Consum públic (€ corrents PPA) CAT / UE-5

Consum públic per càpita. Euros corrents, PPA. Anual

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat, INE i Eurostat

Consum públic: inclou la despesa sanitària, en educació, seguretat, sous dels funcionaris, etc. No inclou la inversió pública, les pensions, les prestacions d'atur i l'amortització del deute públic.

PPA: Paritat de Poder Adquisitiu.

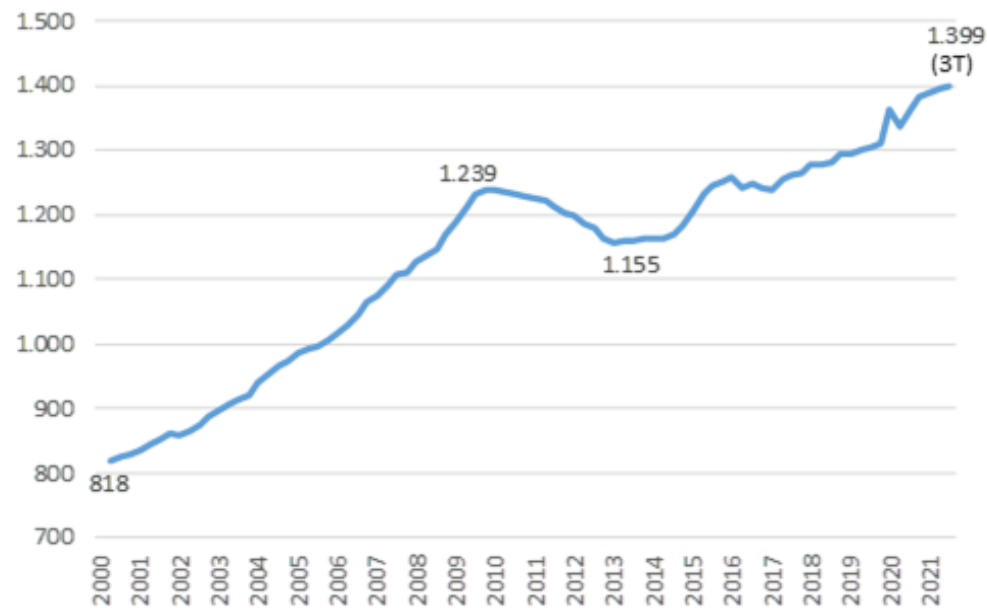
Una segona dimensió més àmplia del benestar és la social, representada pels **serveis socials bàsics** (incloent salut i educació), mesurats en termes de "consum públic".

→ Després d'un període d'estancament durant la crisi, **CAT ha reprès la convergència en serveis públics bàsics, però la distància amb la UE-5 continua sent important (CAT/UE-5 2000=57,6%; 2019=71,7%).**

Benestar social: Serveis públics

Consum públic (€ 2015) CAT

Consum públic per càpita. Euros constants 2015. Trimestral. CAT

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat

Consum públic: inclou la despesa sanitària, en educació, seguretat, els sous dels funcionaris, etc. No inclou la inversió pública, les pensions, les prestacions d'atur i l'amortització del deute públic.

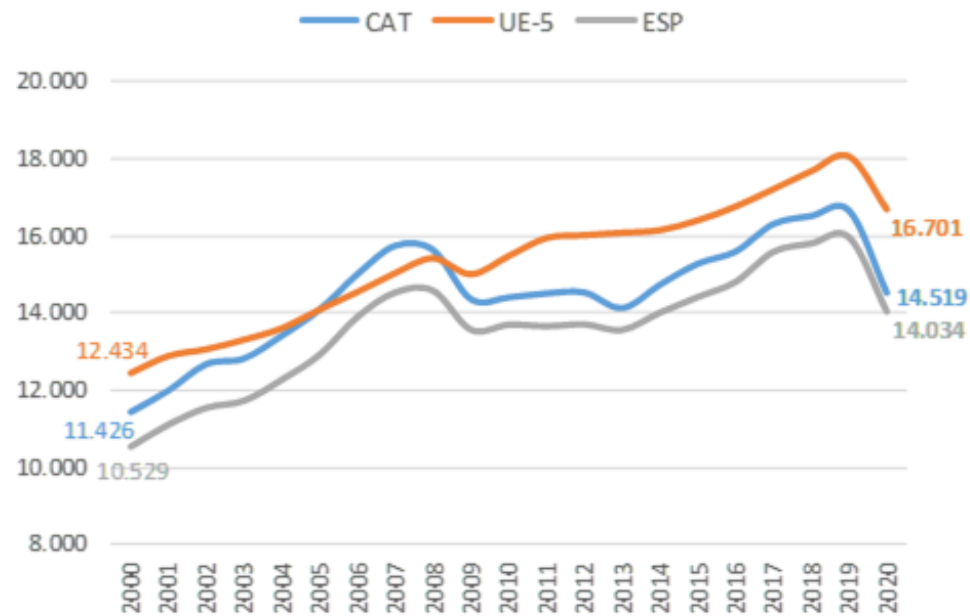
Si en termes relatius (amb UE-5) el **benestar social** ha millorat (partint d'un nivell inicial molt baix), en termes absoluts la millora és encara més notable.

→ **La despesa real en serveis públics bàsics a CAT ha augmentat un 70% acumulat en 20 anys, superant en molt el creixement del PIB per càpita.**

Benestar econòmic: Consum privat

Consum públic (€ corrents PPA) CAT / UE-5

Consum privat per càpita. Euros corrents, PPA. Anual

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat, INE i Eurostat

PPA: Paritat de Poder Adquisitiu.

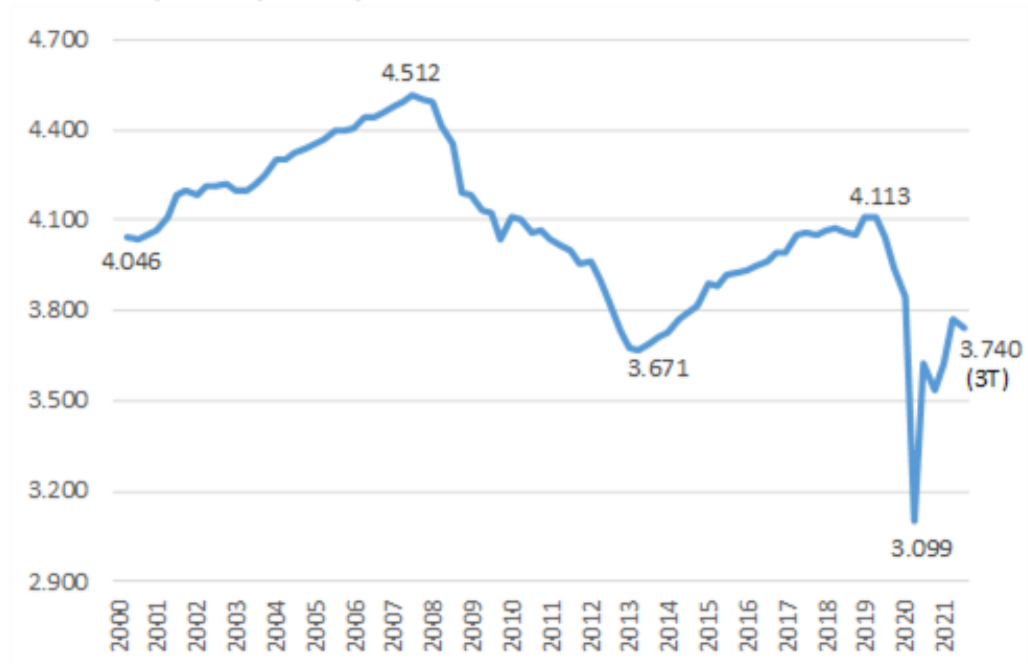
Juntament amb el benestar físic i el social, cal tenir en compte el **benestar econòmic**, que no és el mateix que el PIB.

→ Mesurant el benestar econòmic efectiu pel consum en béns i serveis privats per habitant **s'observa un diferencial persistent amb el nucli europeu (CAT/UE-5 2000=91,9%; 2019=92,3%) superior al diferencial en PIB per càpita.**

Benestar econòmic: Consum privat

Consum públic (€ 2015) CAT

Consum privat per càpita. Euros constants 2015. Trimestral. CAT

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat

Però és en termes absoluts i no comparatius on s'aprecia més clarament el desajust entre PIB i benestar efectiu.

El **consum privat per habitant està pràcticament estancat** entre 2000 i 2019, amb fortes oscil·lacions al llarg del període.

→ **el progrés econòmic mesurat pel PIB no s'ha traduït en benestar econòmic en termes de capacitat de la població per accedir a béns i serveis privats. Per què?**

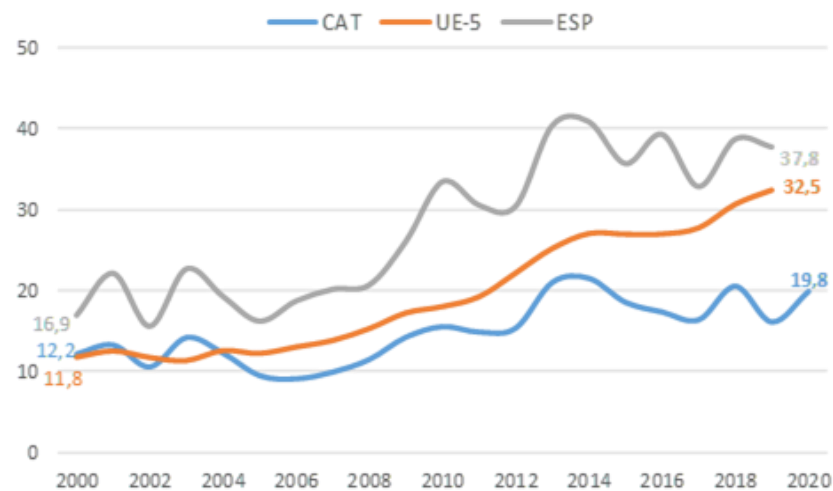
Sostenibilitat ambiental: Energia

Producció elèctrica renovables i autoabastament energètic (%) CAT / UE-5

La sostenibilitat és el tercer pilar de la qualitat de vida més enllà del PIB. Des del punt de vista de la **sostenibilitat ambiental**, mentre que el pes de les renovables augmenta a ESP i la UE-5 (2019=32,5%), a CAT roman estancat (20%). Aquest fet es tradueix en una major dependència d'importació energètica de CAT, actualment compensat en part per una producció més intensa d'energia nuclear → **CAT afronta la tercera dècada del segle XXI amb un gran dèficit en sostenibilitat ambiental.**

Producció bruta d'energia elèctrica amb fonts renovables.

% sobre el total de la producció elèctrica bruta. Anual

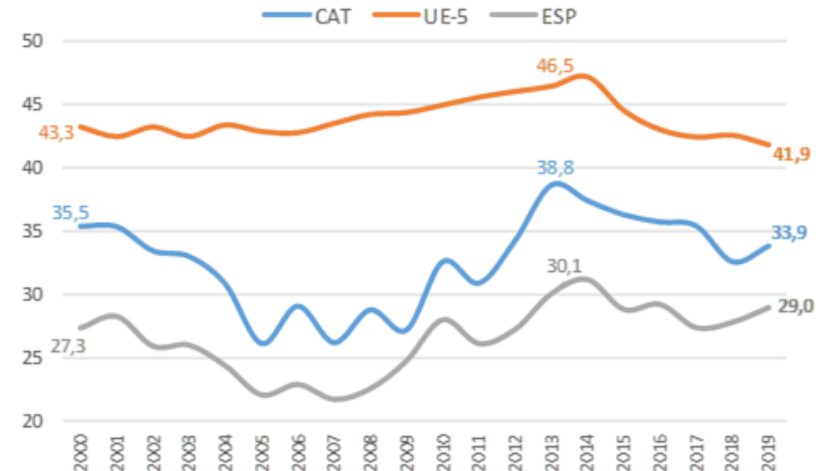

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Institut Català de l'Energia i Eurostat

Fonts renovables: inclou l'energia hidràulica, hidroelèctrica, eòlica, solar, geotèrmica, combustibles renovables, residus renovables i altres.

Autoabastiment energètic

%, producció primària d'energia respecte consum energètic total

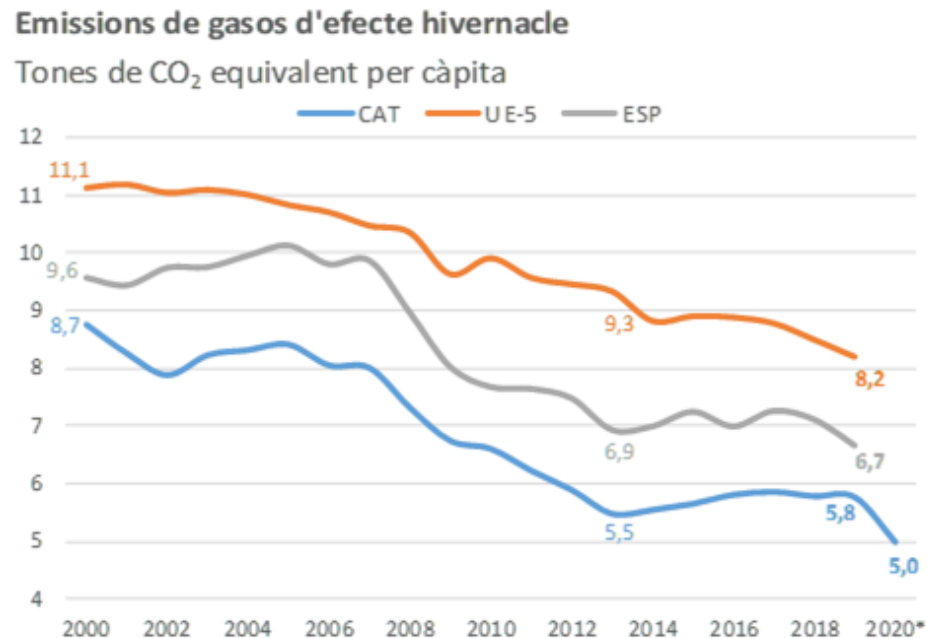
Font: Elaboració pròpia a partir de l'Institut Català d'Energia i Eurostat

Producció primària d'energia: producció energètica generada directament a partir dels recursos naturals interns d'un territori. Exclou el saldo energètic i el procés de transformació de l'energia.

Consum energètic total: consum energètic que utilitza una economia (inclou les necessitats energètiques dels diferents sectors econòmics, pèrdues de distribució i la transformació d'energia).

Sostenibilitat ambiental: Contaminació

Emissions de gasos contaminants per càpita (tones de CO2 per càpita)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Oficina Catalana del Canvi Climàtic (OCCC) i European Environment Agency. *Avanç de l'estimació (OCCC).

Les fonts de generació d'emissions són:

1. Activitats de combustió (sector energètic, indústries manufactureres i construcció, transport i altres sectors); 2. Emissions fugitives de combustibles (combustibles sòlids, petroli i gas natural); 3. Processos industrials (no energètics); 4. Agricultura; 5. Tractament i eliminació de residus.

La importància de l'energia nuclear i el consum residual d'energia procedent del carbó, confereix a CAT un avantatge comparatiu pel que fa a les **emissions de gasos contaminants** per habitant, molt inferior a la referència europea.

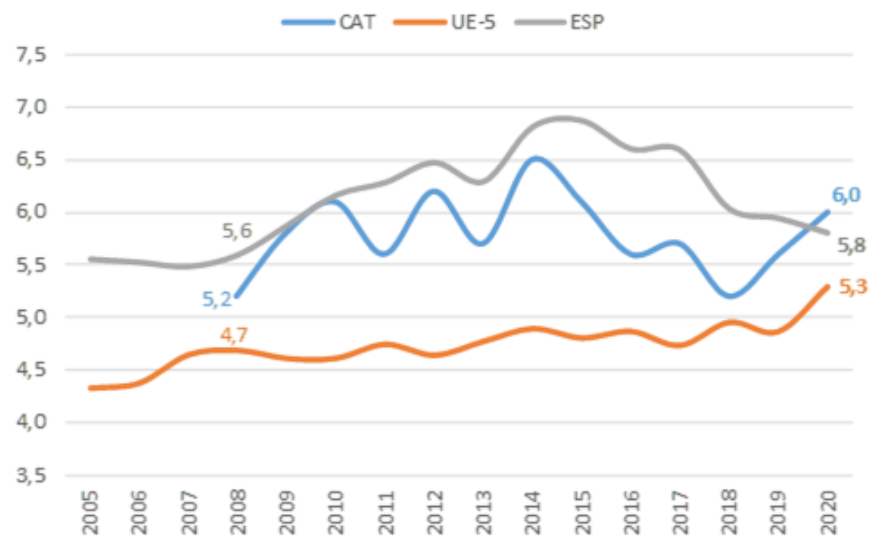
→ Però en contrast amb la bona evolució d'aquest indicador des del 2005, **entre 2014 i 2019 no s'observen avenços per disminuir el nivell de contaminació** associat amb les emissions.

Sostenibilitat social (I): Desigualtat

Coeficient S80/S20 i coeficient de Gini (valors índex) CAT/UE-5

La **sostenibilitat social** requereix contenir els nivells de **desigualtat** dins de certs límits → **CAT té un nivell de desigualtat superior a la UE-5 i molt sensible a les variacions en la taxa d'atur**. Amb la recuperació a partir de 2014 va disminuir, però **ha tornat a augmentar notablement amb la crisi de 2020**.

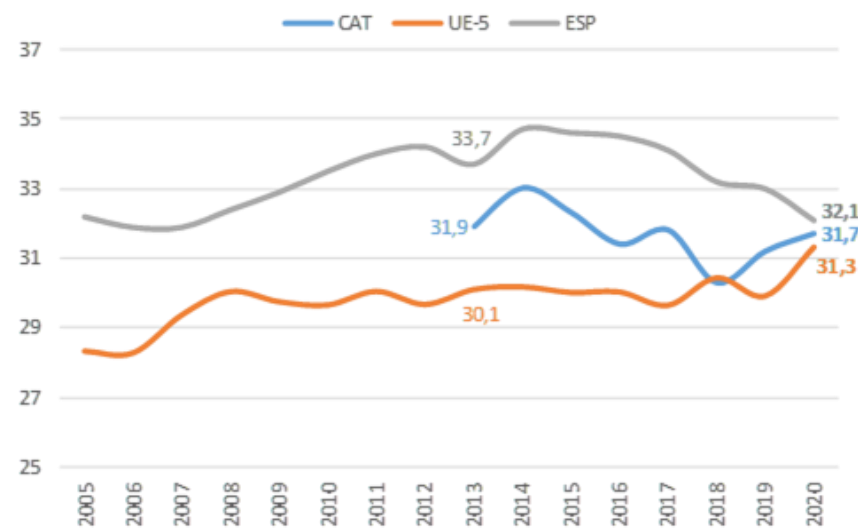
Coeficient S80/S20 després de transferències socials. Anual.

Font: Elaboració pròpia a partir d'Eurostat i l'INE

S80/S20: Suma dels ingressos del 20% d'individus amb rendes més altes dividit per la suma dels ingressos del 20% d'individus amb un nivell de renda inferior.

Coeficient de Gini després de transferències socials. Anual

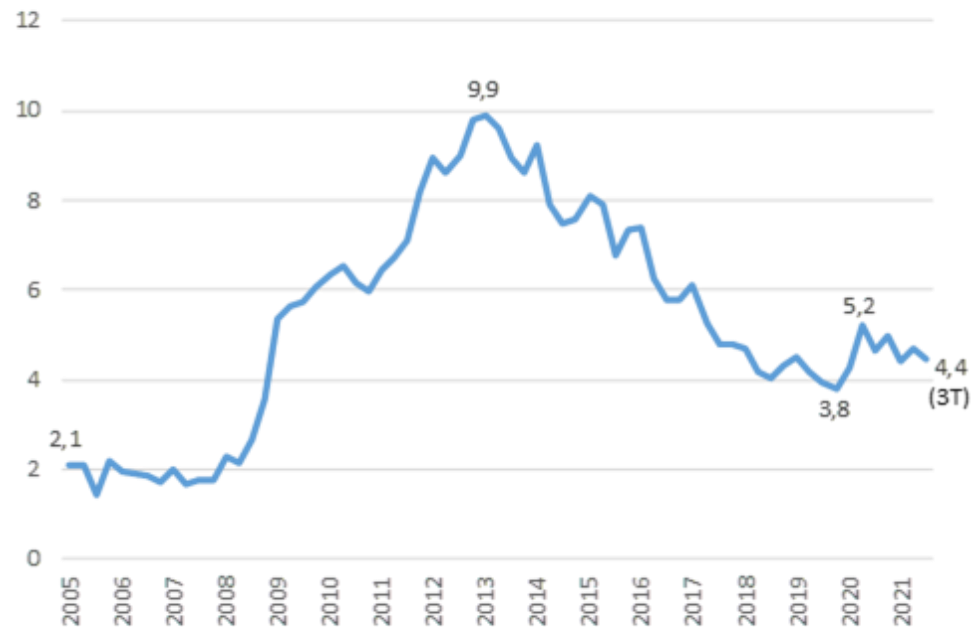
Font: Elaboració pròpia a partir d'Eurostat i Idescat

Coeficient de GINI: quantifica el grau de desigualtat en la distribució de la renda (augmenta a mesura que la desigualtat econòmica és més elevada).

Sostenibilitat social (I): Pobresa

Llars amb tots els actius desocupats (%) CAT

Llars amb tots els actius desocupats. % total. Trimestral. CAT

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat

Actius: persones que treballen o busquen feina.

El percentatge de llars amb tots els membres desocupats és un indicador de **risc de pobresa**, i mostra una evolució cíclica al llarg del temps.

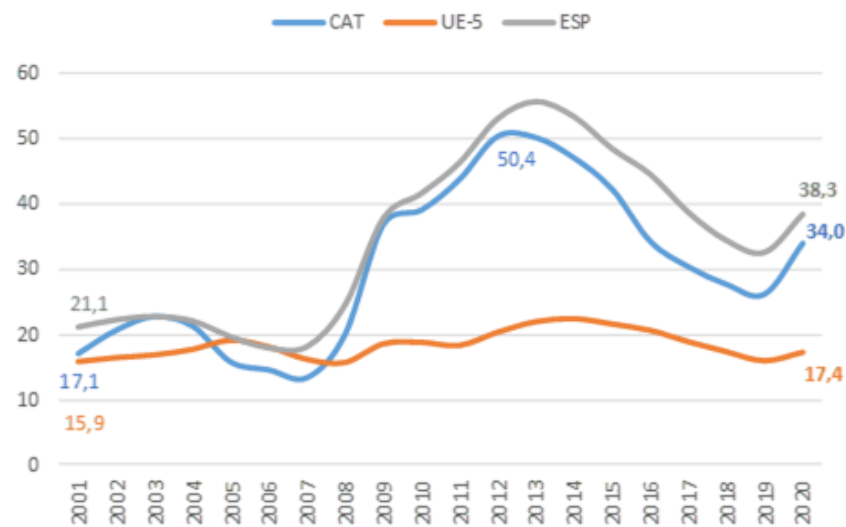
→ Va augmentar fortament amb la crisi des del 2008, es va reduir ràpidament amb la recuperació a partir del 2013 i **ha tornat a augmentar el 2020** –però sense arribar als nivells extrems de la crisi anterior.

Sostenibilitat social (II): Equitat generacional

Taxa d'atur juvenil (%) CAT/ UE-5 i bretxa salarial dels joves (%) CAT

La sostenibilitat social també depèn de **factores d'equitat**, generacionals i de gènere. Des de la perspectiva **generacional**, l'**atur juvenil** mostra una elevada volatilitat i supera en molt els valors mitjans a la UE-5. Mentre que la **bretxa salarial dels joves** mostra un augment tendencial des del 2005 i es manté en nivells relativament elevats des del 2013 → **CAT té plantejat un greu problema d'equitat generacional**.

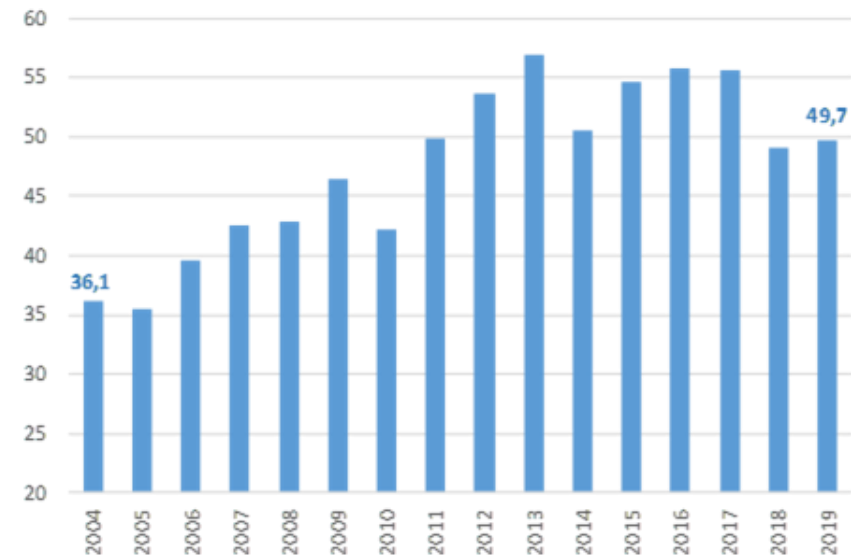
Taxa d'atur juvenil. En percentatge. Anual

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE i Eurostat

Taxa d'atur juvenil: aturats entre 16 i 24 anys (15 i 24 anys al CORE) respecte al total d'actius en aquest grup d'edat.

Bretxa salarial dels joves. En percentatge. Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Idescat.

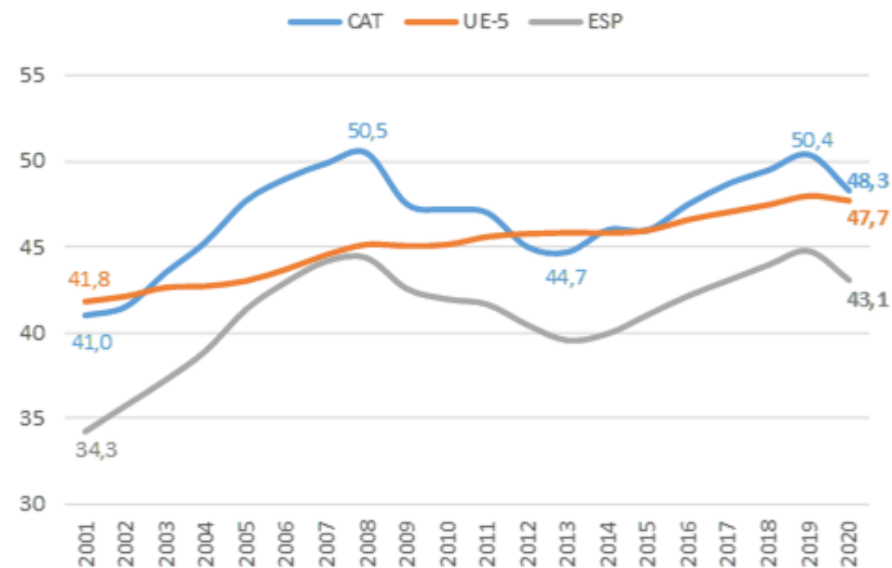
Bretxa salarial dels joves: diferència entre el salari brut anual de l'ocupació assalariada total i de l'ocupació assalariada amb menys de 25 anys, en percentatge del salari brut anual de l'ocupació assalariada total. S'inclou tota l'ocupació assalariada d'empreses amb deu o més empleats. S'exclou l'administració pública i l'ocupació a les llars.

Sostenibilitat social (II): Equitat de gènere

Taxa d'ocupació femenina (%) i bretxa salarial de gènere (%) CAT / UE-5

Pel que fa a l'**equitat de gènere**, la **taxa d'ocupació** femenina a CAT supera la de la UE-5 i la **bretxa salarial** s'ha reduït notablement fins a situar-se per sota de la referència europea → **Tot i així hi ha molt camí per recórrer per arribar a la plena igualtat laboral i econòmica entre homes i dones.**

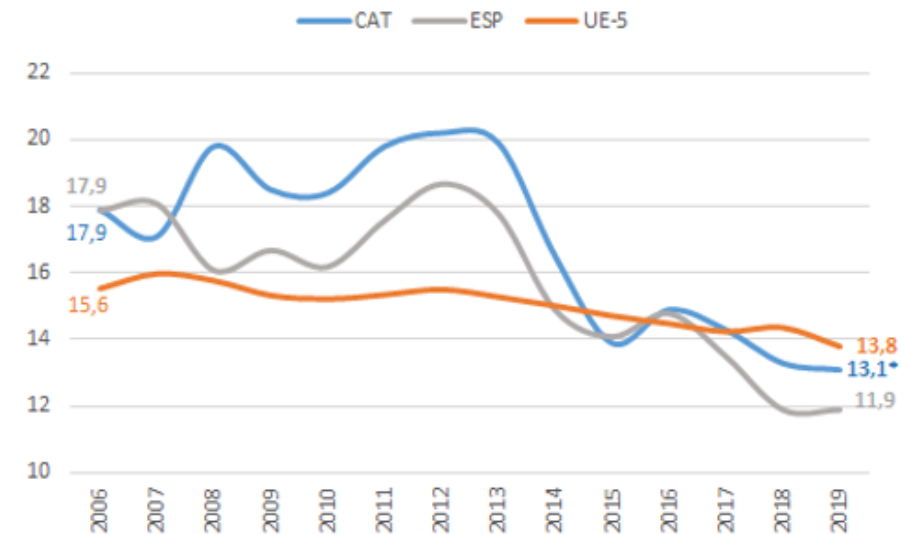
Taxa d'ocupació femenina. En percentatge. Anual

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE i Eurostat

Taxa d'ocupació: ocupats de 16 anys o més respecte a la població en edat de treballar.

Bretxa salarial de gènere. En percentatge

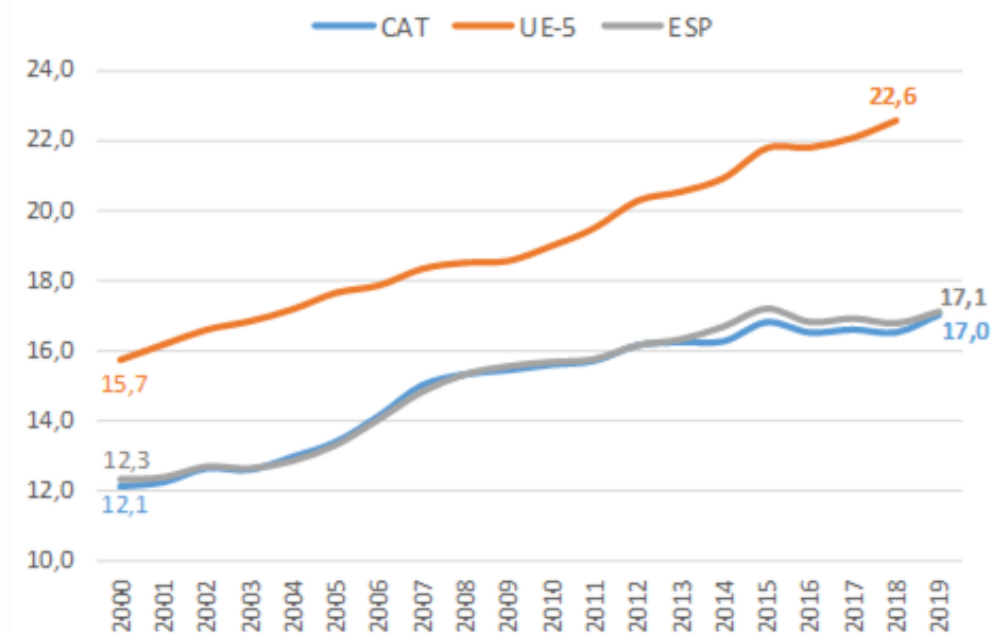
Font: Idescat per a CAT i Eurostat per a ESP i UE-5

Bretxa salarial de gènere: diferència entre el salari brut mitjà per hora de l'ocupació assalariada masculina i de l'ocupació assalariada femenina, en percentatge del salari brut mitjà per hora de l'ocupació assalariada masculina. S'inclou tota l'ocupació assalariada d'empreses amb deu o més empleats. S'exclou l'administració pública i l'ocupació a les llars. (*) La dada de Cat 2019 s'ha calculat a partir de l'Enquesta Estructural Salarial i no segueix la metodologia d'Eurostat.

Qualitat de creixement: Equitat en la distribució

Salari / hora (€ corrents PPA) CAT / UE-5

Salari mitjà per hora. Euros corrents, PPA. Anual

Font: Elaboració pròpia a partir d'Eurostat i l'INE

Salari mitjà per hora: salari mitjà brut per hora treballada efectiva dels assalariats.

PPA: Paritat de Poder Adquisitiu.

Finalment, hi ha factors transversals, associats amb el marc institucional i el context polític i social d'un país, que determinen la **qualitat del creixement** –representada per l'**equitat en la distribució**, l'**eficiència en la producció** i la **resiliència** que aporta l'equilibri entre aquestes dues variables.

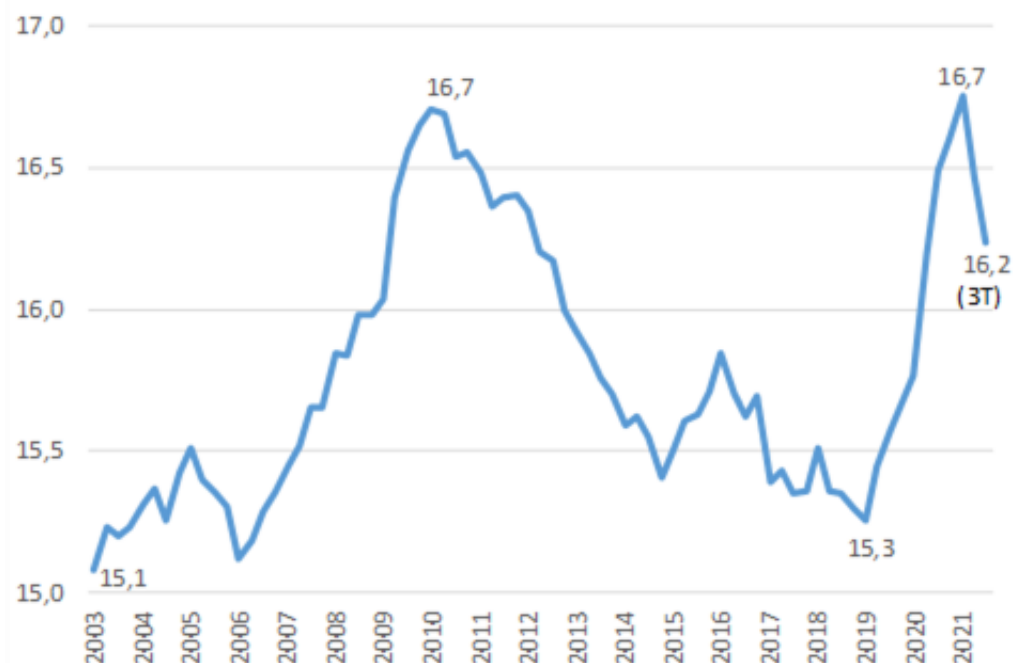
Pel que fa a l'equitat en la distribució, CAT mostra una **bretxa salarial creixent amb el nucli europeu** (CAT/UE-5 2018=73%), que supera en molt el diferencial en PIB per càpita.

→ **Ajuda a explicar per què el progrés econòmic no s'ha traduït en benestar efectiu i planteja interrogants sobre la qualitat del model de creixement.**

Qualitat de creixement: Equitat en la distribució

Salari / hora (€ 2015) CAT / UE-5

Salari mitjà per hora. Euros constants 2015. mm 4T. Trim. CAT

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE

Salari mitjà per hora: salari mitjà brut per hora treballada efectiva dels assalariats.

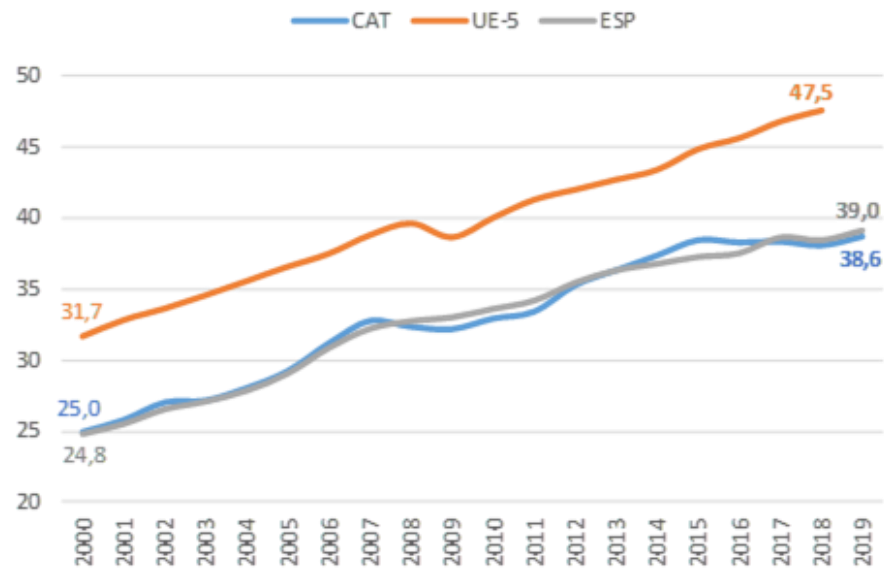
El **poder adquisitiu** dels treballadors el 2019 es trobava **estancat** al mateix nivell del 2000, amb fortes oscil·lacions entre aquestes dues dates. (L'augment observat en 2020 i 2021 és un efecte estadístic transitori: les hores cauen més que els salaris).

→ Denota un **patró de creixement desequilibrat en perjudici dels treballadors més vulnerables (joves, temporals...)**.

Qualitat de creixement: Eficiència en la producció

PIB / hora treballada (€ corrents PPA) CAT / UE-5

PIB per hora treballada. Euros corrents, PPA. Anual

Font: Elaboració pròpia a partir d'Eurostat

PIB per hora: PIB per hora treballada efectiva dels ocupats.

PPA: Paritat de Poder Adquisitiu.

Per entendre l'evolució dels salaris cal tenir en compte l'evolució de la **productivitat**, en tant que variable representativa de **l'eficiència en la producció**.

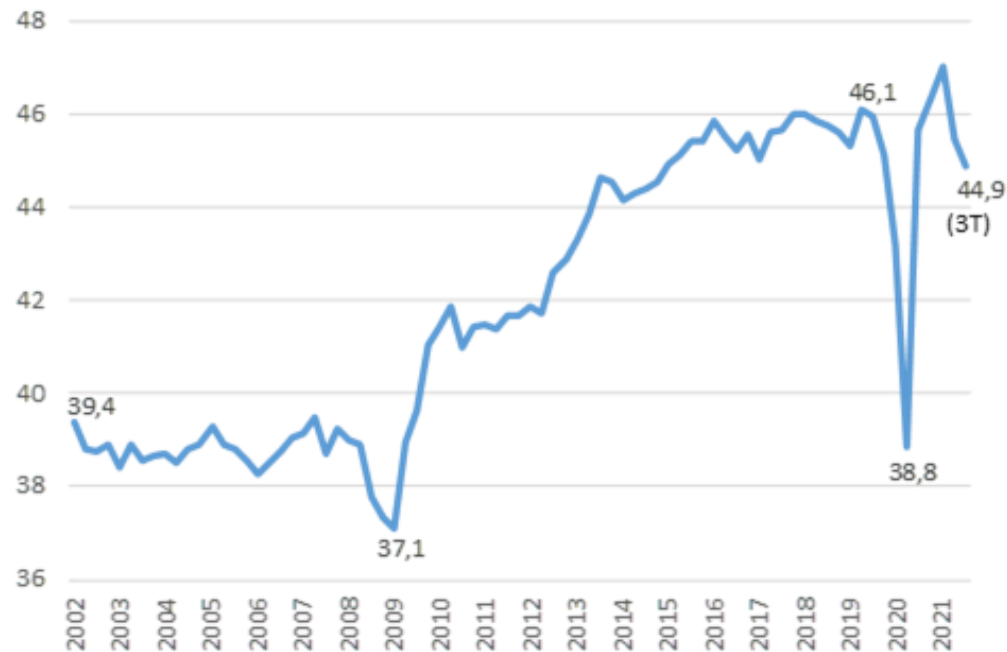
La **bretxa salarial** es correspon amb una **bretxa de productivitat** en termes relatius amb el nucli europeu (CAT/UE-5 2000 = 78,8%; 2018 = 79,9%).

→ **Per convergir en salaris cal convergir en productivitat.**

Qualitat de creixement: Eficiència en la producció

PIB / hora treballada (€ 2015) CAT

PIB per hora treballada. Euros constants 2015. mm. Trim. CAT

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat i l'INE

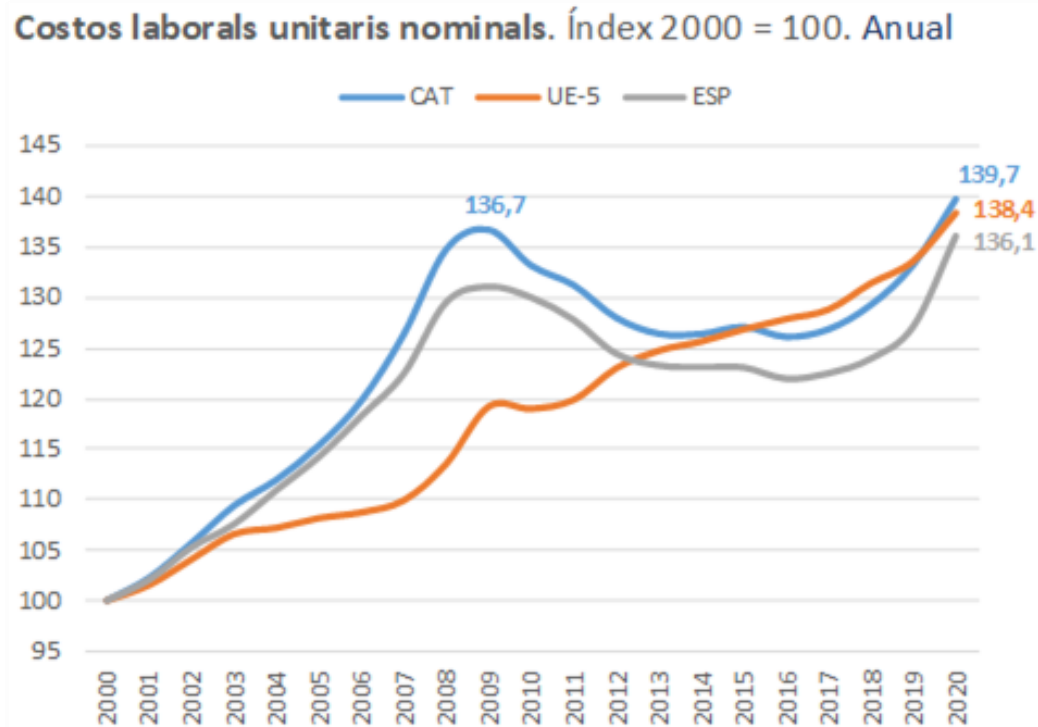
En termes absoluts, i a diferència dels salaris reals, la productivitat del treball sí ha augmentat (17% acumulat 2002 a 2019 $\approx \Delta$ PIB p.c.), però la millora es concentra en el període de crisi 2009-2014.

→ A CAT (i ESP) la productivitat augmenta principalment via “destrucció creativa” (crisis i reestructuracions) i difusió de les noves tecnologies generades a l'exterior; NO via progrés tècnic endogen i autosostingut (R+D).

PIB per hora: PIB per hora treballada efectiva dels ocupats.

Qualitat de creixement: Cap a un model de creixement resilient, equilibrat i sostenible a llarg termini

Costos laborals unitaris (índex 2000=100) CAT / UE-5

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat, INE i Ameco

Costos laborals unitaris: ràtio entre remuneració per assalariat i productivitat.

En un **patró de creixement equilibrat i sostenible** els **salaries reals** creixen igual que la **productivitat**, la **distribució de la renda** és estable, els **costos laborals unitaris** creixen compassadament amb els dels països de l'entorn i tant la **qualitat** com el **nivell de vida** tendeixen a millorar sistemàticament a llarg termini.

→ **A CAT (i ESP) les desviacions d'aquesta norma han comportat ajustaments traumàtics i una baixa qualitat del creixement. Canvi de patró amb els NGEU a partir de 2022? Nou marc institucional?**